

Brussel, 29 oktober 2021

Advies 2021/21

Uitgebracht op vraag van de minister van Zelfstandigen

Artikel 110, §1 van de wet van 30 december 1992 houdende sociale en diverse bepalingen

Afschaffing tussendrempels voor de vermindering van de voorlopige bijdragen

Inhoud

Samenvattend	1
1 Berekening van de sociale bijdragen van zelfstandigen	2
1.1 Principe	2
1.2 De mogelijkheid tot aanpassing van de voorlopige bijdragen.....	2
2 Het ontwerp van koninklijk besluit	2
3 Advies van het Comité.....	3

Samenvattend

Aan het ABC wordt voor advies een ontwerp van koninklijk besluit voorgelegd dat de drempels voor de berekening van de verminderde voorlopige bijdragen afschaft. De afschaffing leidt ertoe dat een verlaging van voorlopige bijdragen niet langer meer zal gebeuren aan de hand van vooraf gedefinieerde grensbedragen, maar op basis van de werkelijke inkomsten die een zelfstandige voor een bepaalde periode verwacht te genereren.

Het ABC brengt een positief advies uit over het voorgelegde ontwerp van koninklijk besluit. In zijn evaluatieverslag van 2020 had het immers al geadviseerd tot een afschaffing van de drempels voor de berekening van de verminderde voorlopige bijdragen.

Naar aanleiding van het initiatief tot afschaffing van de verminderingdrempels, wenst het Comité nog twee andere voorstellen uit zijn evaluatieverslag in herinnering te brengen :

- de vereenvoudiging van de procedure tot aanvraag van een vermindering van voorlopige bijdragen door niet langer meer van de zelfstandige te verlangen dat hij zijn inkomensdaling staft met bewijsstukken;
- de verhogingen in het kader van artikel 11bis nog slechts aan te rekenen tot uiterlijk 31 december van het jaar N+1.

1 Berekening van de sociale bijdragen van zelfstandigen

1.1 Principe

De sociale bijdragen van zelfstandigen voor een bepaald jaar worden berekend op de inkomsten van het jaar zelf. Tot de inkomsten voor het jaar N definitief bekend zijn¹, is de zelfstandige in de loop van het jaar N een voorlopige bijdrage verschuldigd die in principe gebaseerd is op de geïndexeerde inkomsten van het jaar N-3 (inkomsten die bekend zijn op 1 januari van het jaar N)². Wanneer de inkomsten voor het jaar N definitief gekend zijn, wordt de voorlopige bijdrage geregulariseerd in functie van reële inkomsten van het jaar N.

1.2 De mogelijkheid tot aanpassing van de voorlopige bijdragen

Onder bepaalde voorwaarden kunnen de zelfstandigen kiezen om een hogere of lagere voorlopige bijdrage te betalen.

Zelfstandigen die denken dat hun inkomsten van het lopende jaar hoger zullen zijn dan hun inkomsten van drie jaar voordien of vaststellen dat hun inkomensverloop in stijgende lijn gaat, kunnen ervoor opteren om direct op deze hogere inkomsten bijdragen te betalen.

Zelfstandigen die denken of vaststellen dat ze in het lopende jaar minder verdienen dan drie jaar voordien kunnen een aanvraag tot vermindering van de voorlopige bijdragen indienen bij hun sociaalverzekeringsfonds³. De wetgever heeft verschillende drempelbedragen voorzien op grond waarvan de zelfstandige kan vragen om bijdragen te betalen, in geval van aanvraag tot vermindering van voorlopige sociale bijdragen. Voor zelfstandigen in hoofdberoep (inclusief starters) en meewerkende echtgenoten kan de voorlopige bijdrage evenwel nooit lager zijn dan het minimumbedrag.

Een verlaging kan enkel gebeuren op voorwaarde dat de zelfstandige op basis van objectieve elementen aantoont dat zijn beroepsinkomsten in het bijdragejaar lager zullen liggen dan één van de wettelijke grensbedragen van de voorlopige bijdragen.

Als op het moment van de regularisatie blijkt dat de zelfstandige onterecht een verminderde sociale bijdrage verkreeg en de betaalde voorlopige bijdrage lager blijkt te liggen dan de definitieve, dan zal de zelfstandige gepenaliseerd worden, in de vorm van verhogingen.

2 Het ontwerp van koninklijk besluit

Het koninklijk besluit dat voor advies aan het ABC wordt voorgelegd, schaft de drempels voor de berekening van de verminderde voorlopige bijdragen af. De afschaffing leidt ertoe dat een verlaging van voorlopige bijdragen niet langer meer zal gebeuren aan de hand van vooraf gedefinieerde grensbedragen, maar op basis van de werkelijke inkomsten die een zelfstandige voor een bepaalde periode verwacht te genereren.

¹ Twee jaar later

² Als deze inkomsten nog niet bekend zijn, baseert het fonds zich op de beroepsinkomsten van het meest recente aanslagjaar vóór N-3. Als het referentiejaar geen volledig jaar is, worden de inkomsten van dat jaar omgezet in jaarlijkse inkomsten. Gedurende de eerste jaren van activiteit (het 1e onvolledig jaar en de eerste 3 volledige jaren), is de zelfstandige een forfaitair voorlopig bedrag verschuldigd.

³ dat het dossier zal onderzoeken en een beslissing zal nemen.

De wettelijk verschuldigde minimumbijdrage voor zelfstandigen in hoofdberoep en meewerkende echtgenoten blijft bestaan alsook de verplichting om de aanvraag tot vermindering te motiveren op basis van objectieve elementen. Ook de sancties in geval van onterecht verkregen verminderingen blijven behouden.

3 Advies van het Comité

Het ABC brengt een positief advies uit over het voorgelegde ontwerp van koninklijk besluit. In zijn evaluatieverslag van 2020⁴ had het immers al geadviseerd tot een afschaffing van de drempels voor de berekening van de verminderde voorlopige bijdragen.

De mogelijkheid tot aanpassing van de voorlopige bijdragen, waaronder de vermindering, laat zelfstandigen toe om de hoogte van hun voorlopig bijdragen zo goed mogelijk af te stemmen op hun economische realiteit op het moment van de bijdragebetaling.

Tijdens zijn uitgebreide evaluatie van de bijdrageberekening⁵ stelde het Comité echter vast dat het systeem met de vele drempels in de praktijk een administratieve hinderpaal vormt voor zelfstandigen om gebruik te maken van de mogelijkheid tot vermindering van voorlopige bijdragen. Op het moment van de hervorming van 2015 werd tot deze administratieve drempel beslist, enerzijds omwille van budgettaire redenen, anderzijds om tegen te gaan dat individuele zelfstandigen op het moment van de definitieve bijdrageberekening in financiële problemen zouden komen omwille van een (te zware) onderschatting van hun inkomsten op het moment van de voorlopige bijdragebetaling.

Bij de evaluatie door het Comité bleek dat het gebruik van de mogelijkheid tot vermindering van de voorlopige bijdragen een eerder beperkt fenomeen is en dat het aantal onterechte verminderingaanvragen⁶ miniem blijft. Het Comité meent echter dat dit beperkte aantal onterechte verminderingaanvragen voornamelijk te danken is aan het systeem van verhogingen dat zelfstandigen responsabiliseert en niet zozeer aan het drempelsysteem als dusdanig.

Het is o.m. vanuit die overwegingen dat het ABC in 2020 de afschaffing van de verminderingdrempels voorstelde. Een systeem zonder drempels zou nog beter aan de finaliteit van de nieuwe berekeningswijze tegemoet komen én aan de wens van heel wat zelfstandigen om de hoogte van hun voorlopige bijdragen nog beter te kunnen afstemmen op de effectieve omvang van hun beroepsinkomsten.

⁴ ABC-verslag 2020/02 'De nieuwe berekeningswijze van de sociale bijdragen : evaluatie van de hervorming van 2015' van 30 januari 2020

⁵ Die werd uitgevoerd in de periode 2017 – 2019 en waarin ook de ervaringen van de zelfstandigen en de sociaalverzekeringsfondsen werden meegenomen

⁶ Deze vaststelling is gebaseerd op het aantal toegekende verhogingen in het kader van artikel 11bis van het ARS. In 2015 ging het om 0,3% van de zelfstandigen.

In zijn evaluatieverslag gaf het Comité dan ook aan dat de mogelijkheid tot vermindering van de voorlopige bijdragen geen negatieve impact heeft op het Globaal Financieel Beheer van de Zelfstandigen. Het gelooft zelfs dat het de budgettaire stabiliteit van het zelfstandigenstelsel ten goede komt als zelfstandigen in het bijdragejaar zelf voorlopige bijdragen kunnen betalen die zo goed mogelijk aansluiten bij hun inkomsten van dat jaar en dus de mogelijkheid krijgen om het bedrag van die verminderde voorlopige bijdrage volledig vrij⁷ af te stemmen op de hoogte van het inkomen op het moment van voorlopige bijdragebetaling. De mogelijkheid om op een soepele manier de voorlopige bijdragen te kunnen aanpassen is met andere woorden een manier om het inningspercentage van de bijdragen te verhogen.

Naar aanleiding van het initiatief tot afschaffing van de verminderingdrempels, wenst het Comité nog twee andere voorstellen uit zijn evaluatieverslag in herinnering te brengen nl. :

- de vereenvoudiging van de procedure tot aanvraag van een vermindering van voorlopige bijdragen : het Comité stelt voor om de verplichting tot motivering van de verminderingaanvraag te behouden maar van de zelfstandige niet langer meer te verlangen dat hij zijn inkomensdaling staaft met bewijsstukken. Door de bewijslast voor de zelfstandige te verminderen, verlaagt men de administratieve drempel tot aanvraag van een vermindering. Bovendien wordt de administratieve last van de procedure beperkter voor de zelfstandige en kan de afhandeling van dossiers door de sociale verzekeringsfondsen eenvoudiger en sneller.
- de aanpassing van de verhogingen wegens onterechte vermindering van voorlopige bijdragen (art.11bis ARS) : het Comité stelt voor om verhogingen in het kader van artikel 11bis nog slechts aan te rekenen tot uiterlijk 31 december van het jaar N+1, ook als het fonds de inkomsten van de fiscus pas ontvangt na het verstrijken van N+1. De maatregel zou het verhogingspercentage beperken tot 19%, wat voldoende responsabiliserend werkt. Het moment van afrekening door de fiscus zou dus geen effect meer hebben op het uiteindelijke bedrag van de verhogingen⁸.

Tot slot vestigt het Comité nog de aandacht op de datum van inwerkingtreding die is opgenomen in de voorgelegde ontwerp tekst. De sociaalverzekeringsfondsen wijzen erop dat de invoering van de maatregel de nodige voorbereidingstijd vergt. De afschaffing van de verminderingdrempels vraagt immers een aanpassing van de informaticatoepassingen die worden gebruikt voor de berekening van de sociale bijdragen, maar ook van de applicaties die daarmee samenhangen. Bovendien zullen de fondsen tijd nodig hebben om de zelfstandigen naar behoren te informeren en hun documenten en processen aan te passen. Gegeven de huidige werklust van de fondsen én het feit dat er - vooraleer daadwerkelijk tot de programmatie van de maatregel kan worden overgegaan - nog bijkomende analyses nodig zijn om de noodzakelijk aanpassingen op IT-vlak in kaart te brengen, is het voor de fondsen niet haalbaar om de maatregel binnen de vooropgestelde termijn van twee maanden te implementeren. Zij vragen om een redelijke voorbereidingstermijn te voorzien en de effectieve inwerkingtreding van de maatregel dus uit te stellen naar een later en in samenspraak met de fondsen vastgesteld tijdstip.

⁷ Met inachtneming van de minimumbijdrage.

⁸ Vandaag is de periode waarvoor verhogingen worden aangerekend immers langer en is het bedrag van de verhoging hoger, naarmate de fiscus meer tijd neemt (nodig heeft) om de definitieve inkomensgegevens te laten doorstromen naar de fondsen.

Namens het Algemeen Beheerscomité voor het sociaal statuut der zelfstandigen, op 29 oktober 2021 :

Veerle DE MAESSCHALCK,
Secretaris

Jan STEVERLYNCK,
Voorzitter